

HOMILADOR AYOLLAR KIYIMINING MODEL KONSTRUKSIYASIDA
TAKOMILLASHTIRISH USULLARI

Raxmonova Malohat Mirkomilovna

Fargona politehnika instituti "YST" kafedra o'qituvchisi

Annotatsiya: *Bugungi kunda xomilador ayollarga kiyimlarni loyixalash muxim va dolzarb masalalardan biridir, mazkur toifadagi ayollar qaddi qomatida nisbatan qisqa muddat mobaynida jiddiy va fiziologik va antropometrik o'zgarishlar kuzatilinadi, shu sababli xomilador ayollar kiyimiga doimiy talab kuchli bulgan. Ushbu maqolada aynan homilador ayollarning kiyimi modeli konstruksiyasi va dizayniga rasional konstruktiv yechimlar ishlab chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *konstruksiya, rotsional, bazis tori, ergonomik, estetik, texnologiya transformatsiya, kombinatsiya.*

Аннотация: *сегодня проектирование одежды для беременных-один из важных и актуальных вопросов. Этот вопрос приобретает особое значение при проектировании одежды для беременной женщины, так как в этой категории женщин наблюдаются серьезные физиологические и антропометрические изменения в течение относительно короткого периода времени.*

Ключевые слова: *конструкция, рациональный, базисный сетка, эргономичный, эстетический, трансформация технологии, комбинация.*

Abstract: *today, the design of clothes for pregnant women is one of the important and topical issues. This issue is of particular importance when designing clothes for a pregnant woman, since serious physiological and anthropometric changes are observed in this category of women over a relatively short period of time. Therefore, in conditions when the constant demand for clothes for pregnant women was high, it became necessary to conduct a special scientific study:*

Keywords: *design, rational, basic Torus, ergonomic, aesthetic, technology transformation, combination.*

Kiyim transformasiyasini ishlab chiqishga bag'ishlangan ba'zi ishlarda kiyim ko'rinishini o'zgartirish yoki o'zining xususiyati va funksiyasini jiddiy ravishda o'zgartirish imkonini beruvchi asosiy prinsiplar va transformasiya uslublari aniqlangan; alohida transformasiyalanayotgan kiyim predmetlarini va elementlarini ishlab chiqishda qo'llaniluvchi morfologik transformasiya imkoniyatlari (struktura yoki material shakli transformasiyalari) ko'rib chiqilgan; standartizasiya darajasiga, hamda modeli konstruksiyalarda shakl ko'rinishini o'zgartirish nuqtai nazaridan har xil detal va uzellarni unifikasiyalashga qo'yilgan talablar aniqlangan; modulli yondashuv asosida safarbar qilinayotgan assortimentlarni kompleksli loyihalash metodikasi ishlab chiqilgan

Kiyim transformasiyasi prinsiplarini konstruktiv amalga oshirish imkoniyatlarini nomoyon qilish uchun safarbar qilinayotgan kiyim struktura elementlarining o'zaro xarakteri va ayollarning xomiladorlik davridagi qomati ko'rib chiqiladi. Safarbarlik tizimi struktura elementlari sifatida kiyimning transformasiyalanayotgan detallari nomoyon bo'ladi, ularni

birlashtirishda buyumning xajmiy shakli yaratiladi. Xomiladorlik davridagi “inson-kiyim” tizim elementlarining to‘la o‘zaro ta’sir etishida transformasiyaning eng ko‘p samalarali uslublari nomoyon bo‘ladi: alohida struktura elementlarini paralel siljitish yo‘li bilan konstruksiyani transformasiyalash, elementni aylantirish yo‘li orqali konstruksiyani transformasiyalash, transformasiyaning kombinasiyalangan turi.

Xomiladorlik davriga mo‘ljallangan transformasiya uslubini klassifikasiyasi:

Klassifikasiya to‘rt darajali tizim ko‘rinishida taqdim etilgan:

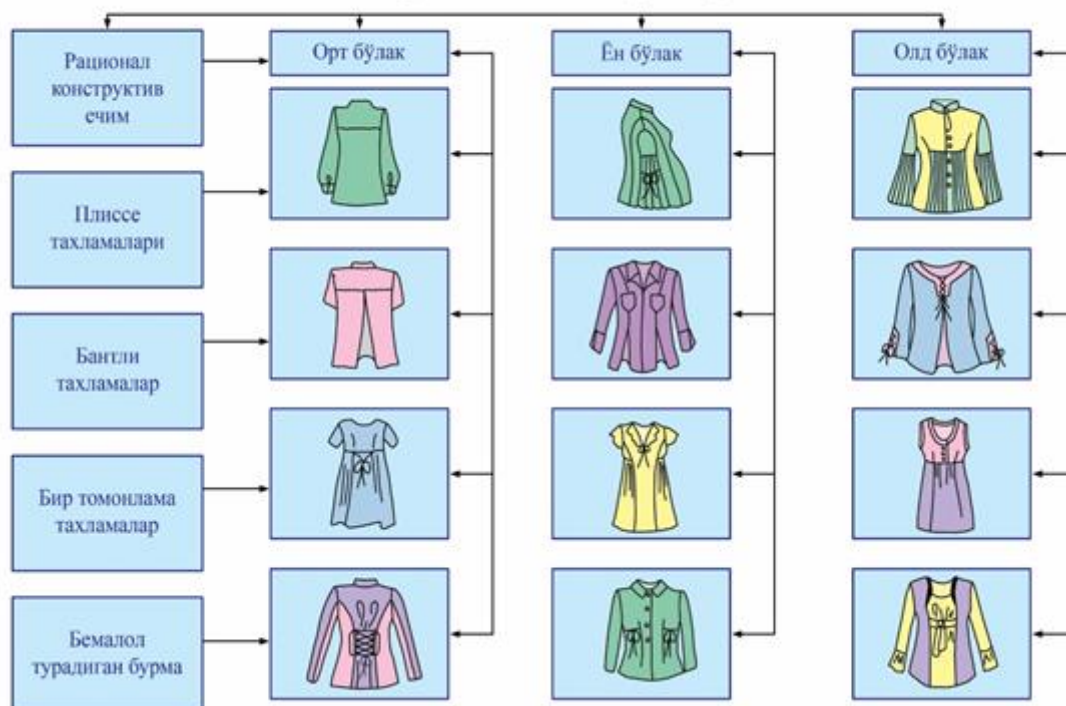
1.-daraja-transformasiyani amalga oshirish uslubi;

2-daraja- xajmni bir qiyomga keltirish bosqichi;

3-daraja xajmni bir qiyomga keltirish uslubi;

4-daraja- transformasiyalanayotgan elementlarni birlashtirish uslubi.

Klassifikasiyaning birinchi darajasida transformasiyaning quyidagi uslublarini ajratib olish mumkin: struktura elementini paralel ko‘chirish; elementni aylantirish; element keskinligini o‘zgartirish; element bog‘liklari keskinligini o‘zgartirish, kombinasiyalashgan transformasiya. Konstruksiyaning stukturali elementi keskinligini o‘zgartirish deb buyumdan foydalanish jarayonida egiluvchan materiallardan foydalanish hisobiga uning geometriyasini o‘zgartirish taxmin qilinadi. Bog‘lanishlar keskinligini o‘zgartirish deb aytilganda, birlashgan joylarda konstruksiyani surish (chokdagi, relyeflardagi yirmochlar, yarimtepalar kattaligini o‘zgartirish)tushiniladi. To‘g‘ri yoki trapesiya ko‘rinishidagi buyumda ixtiyoriy taxlamalar va drapirovkalar (bir qiyomga keltirilmaydigan xajm) shakllanadi. Bir qiyomga keltirilayotgan konstruksiyada buyum xajmining o‘zgarishi rezinkalar, tasmachalar, bel bog‘lar, shnurlar yordamida ayolning o‘zi tomonidan amalga oshiriladi. Xajmni o‘z o‘zini rostlashi ba’zi egiluvchan gazlamalarda to‘la to‘kis yoki qisman kuzatiladi.

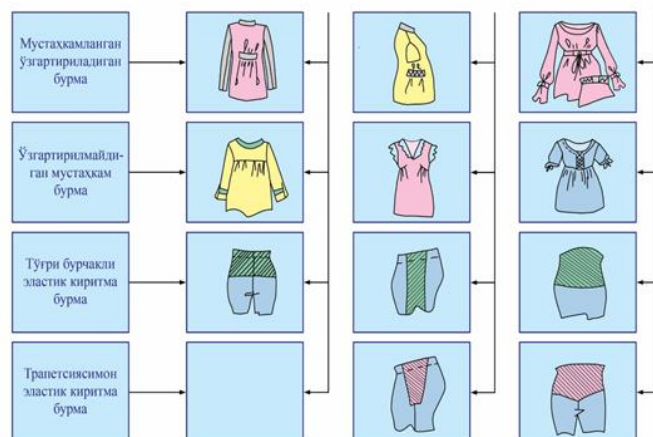
Uchinchi darajada xajmni bir qiyomga keltirish uslubi konkretlashgan bo'ladi. To'rtinchi daraja transformasiyalanayotgan elementlarni birlashtirish uslublarini tasniflaydi.

Ushbu klassifikatsiyadan foydalanishni oddiylashtirish va konstruktsiya transformatsiyasini amalga oshiruvchi konstruktiv qarorlar qidiruvini tizimlashtirish imkonini beradi. Rasional konstruktiv qarorlarni ishlab chiqish berilgan vazifadagi kiyim loyihalasini takomillashtirish eng istiqbolli yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Transformasiya darajalarini ko'rib chiqqan holda homilador ayollar kiyimi dizayniga xos bo'lgan rasional konstruktiv yechimlar ishlanib, turli xil modellarda qo'llash imkonini berdi.

Rasionallik deganda homiladorlikning barcha muddatlarida kiyim o'lchovlari va shakli o'zgarishini(transformatsiyasini) va tipaviy qomat uchun bazali konstruktsiya asosida ana'naviy usul orqali konstruktiv modellashtirishni ta'minlovchi konstruktiv qarorlar tushiniladi.

Rasional konstruktsiyani ishlab chiqish uchun xomilador ayollar kiyimining mavjud konstruktiv qarorlarini tizimlashtirish o'tkazildi.

Klassifikatsiyaning ikkinchi darajasidagi rasional konstruktiv qaror kiyimdagi ort bo'lak, yon bo'lak, old bo'lakning qanday joylashganligini tasniflaydi. Detalning yuqori sathida, bel sathida, bo'ksa sathida joylashuvi bo'yicha konstruktiv rasional qaror ajratiladi (ilova, 1,2-sxemalar).

Keyingi darajada rasional konstruktiv qaror konkretlashtiriladi. Ko'krak osti kesilgan joyida yoki old bo'lak relyefi sathida loyihalashtirilayotgan turli taxlamalar, yig'malar, drapirovkalar eng ommaviy rasional konstruktiv qarorga kiradi. Bunday konstruktiv rasional qarorlar yelkali kiyimlar(bluzkalar, jaketlar, ko'ylaklar, sarafanlar) uchun xarakterlidir. Belli (shimlar, yubkalar) kiyimlarda gazlamalarning egiluvchanlik xususiyatiga yoki konstruktiv elementlar birlashtirilayotgan joylarda konstruksiyani siljitish ko'zda tutilishiga asoslangan rasional konstruktiv qaror tez tez uchraydi. Belli kiyimlarda taxlamalar va drapirovkalar miqdoriy ko'p bo'lsa, qomat ko'rinishida noproporsionallik nomoyon bo'ladi, shu bois ulardan foydalanish cheklangan. Ishlab chiqilgan klassifikatsiya xomiladorlik davrida kiyish uchun mo'ljallangan kiyimning turli modeli konstruksiyasini avtomatik tarzda loyihalash uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA

Hulosa homiladorlik davridagi ayol organizmidagi davrlar bo'yicha fiziologik o'zgarishlar o'rganildi. Rasional konstruktiv yechimlar, transformatsiya usullari ishlab chiqildi asosiy model va taklif modellar konstruksiyaga eskiz chizmalariga kiritilib, toplan tikildi. Homilador ayollar uchun xar taraflama tugri keladigan kiyimni ommaviy ishlab chiqarishga tadbiiq qilish yaratildi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Малухина И.В., Коблякова Е.Б. «Разработка методов эргономического проектирование мобильной форма и конструкции социально ориентировочной одежды для женщин ожидающих ребенканка». 2001г 40-53 стр.
2. Бескорвайная Г.П., Коблякова Е.Б. «Конструирование женского пальто на фигуры различного телосложение » 1992г., 60-75 стр.
3. Коблякова Е.Б. «Конструирование одежды с элементами САПР». М. Легромиздат 1998г., 238-247 стр.
4. Туркова И.А., Коблякова Е.Б. «Исследование закономерностей измерения основных конструктивных параметров одежды в зависимости от признаков телосложения». 1990г., 80-92 стр.
- 6 С.Г.Стебелянская «Моделирование и конструирование одежды для беременных женщин». 2009г., 10-20,33- стр.
- 7 Камилова Х.Х. Вахидова У.А. «Динамика изменения женской фигуры в период беременности». Наука, образование. Техника., №2, 2001г. ОШ.
- 8 Гриншпан И.Я. «Конструирование мужской верхней одежды по индивидуальным заказам населения». М. Легпищпром 1982г., 46-49, 50-56, стр.